

SĖKMINGI UGDYMO(SI) BŪDAI MOKYMOSI SUNKUMUS PATIRIANČIAM MOKINIUI

Parengė:

Molėtų pedagoginės psichologinės tarnybos
specialioji pedagogė metodininkė

EDITA ROŽENIENĖ

Tinkamai parinkti ugdymo būdai:

- Sužadina jų susidomėjimą, **mokymosi motyvaciją;**
 - Užtikrina **kokybišką mokinių išmokimą.**
-

Sutrikimai:

- Dėmesio sutr.
 - Kalbos sutr.
 - Matematikos sutr.
 - Skaitymo, rašymo sutr.
-

Ugdymo būdų parinkimo principas:

- Pagal dominuojantį mokymosi stilių;
- Pasitelkus stipriuosius mokinio gebėjimus, sutrikimai yra „apeinami“ (kompensuojami) ir netrukdo išmokti.

Ugdymo būdai suskirstyti pagal ***išmokimo pobūdį:***

- 1. Asociacijomis paremtas išmokimas – sąlyginio atsako atmintis;
- 2. Išmokimas, paremtas prisiminimais, išgyventais įvykiais – epizodinė atmintis;
- 3. Išmokimas, paremtas jausmų, emocijų būsenų įsiminimu – emocinė atmintis;
- 4. Automatizuotas (procedūrinis) išmokimas – procedūrinė atmintis;
- 5. Bendrųjų žinių susiformavimas – semantinė atmintis.

Ugdymo būdai suskirstyti pagal:

- Pamokos turinio
- Aplinkos
- Proceso
- Produkto

PRITAIKYMA

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (DĖMESIO SUTR.) (1)

- ***Asociacijomis paremtas išmokimas:***
 - Žaibo kortelės, poema su piešiniu, metaforos, ritmo ir rimo kūrimas.
- ***Išmokimas, paremtas prisiminimais, išgyventais įvykiais:***
 - Sėdėjimo vieta, lipdukų/ skelbimų lenta, ekskursijos, spalvoto popieriaus panaudojimas, svečiai pamokoje.

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (DĖMESIO SUTR.) (2)

- ***Išmokimas, paremtas jausmų, emocinių būsenų įsiminimu:***
 - Piešimas, trumpų istorijų rašymas, paveikslai, lipnūs lapeliai, skelbimų lentos, geras apšvietimas, vaizduotės bei jausmų pasitelkimas, mankštelės.
- ***Automatizuotas (procedūrinis) išmokimas:***
 - Pažingsniniai (nuoseklūs) piešiniai ir aprašymai, analogiškas pavyzdys, temų dalijimas į logiškus vienetus, užduotys su tarpiniais atsakymais

Mokiniai gali
„garsiai
mąstyti“...
lipniuose
lapeliuose.

Gali dėlioti
lapelius ant
stalo,
tvarkydami
savo mintis.

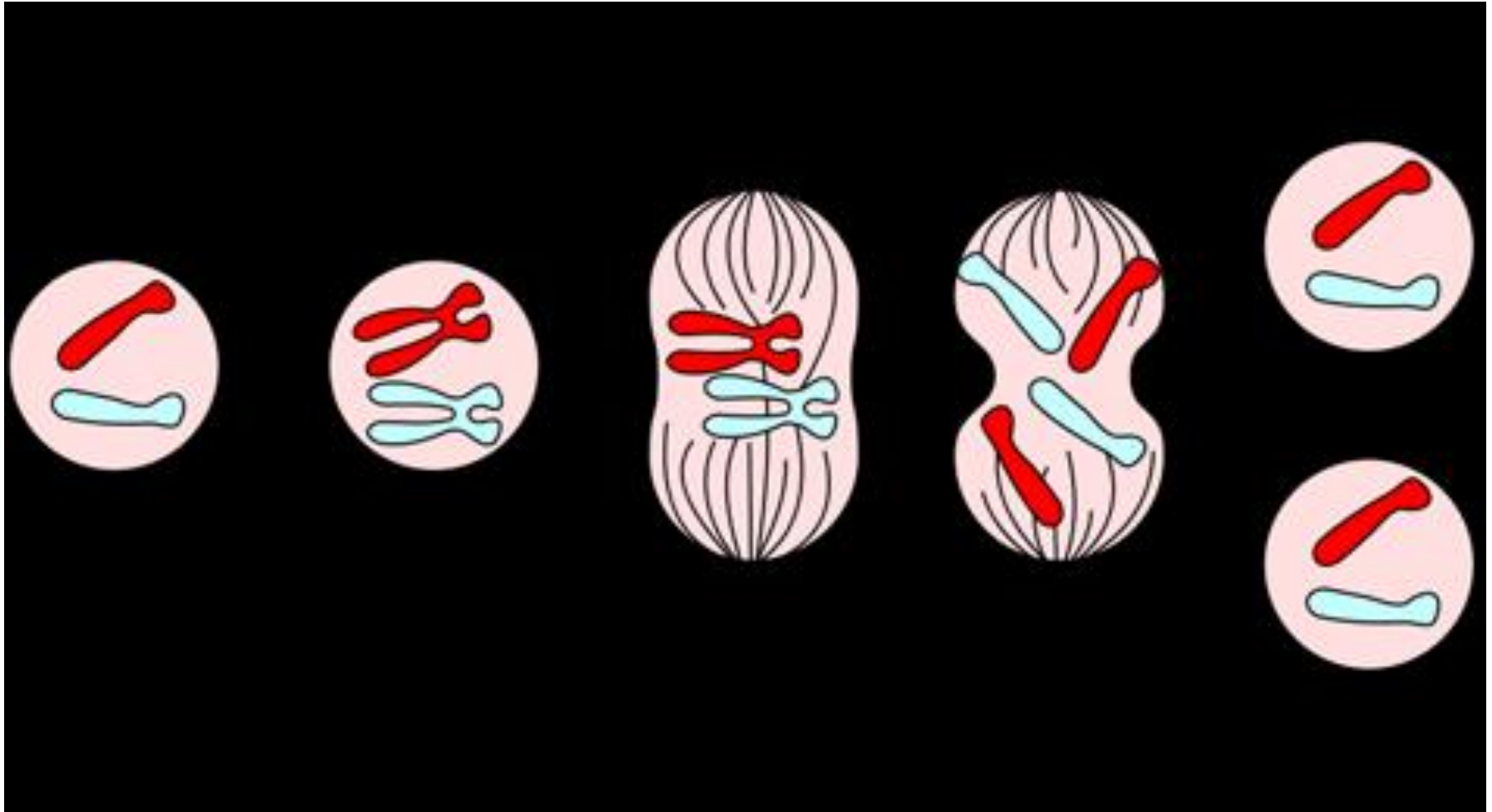
Gali klijuoti
lapelius prie
skaitomo
teksto, kai jis
pažadina
mintį...

Gali užsirašyti
nežinomus
žodžius –
perskaitytus ar
išgirstus.

Gali
pasižymėti
neaiškius
posakius,
paragrafus ar
puslapius.

Vaikai, kurie
turi „tuos
pačius“
lapelius, gali
susiburti
darbui
grupėje.

Lāstelēs dalijimasis

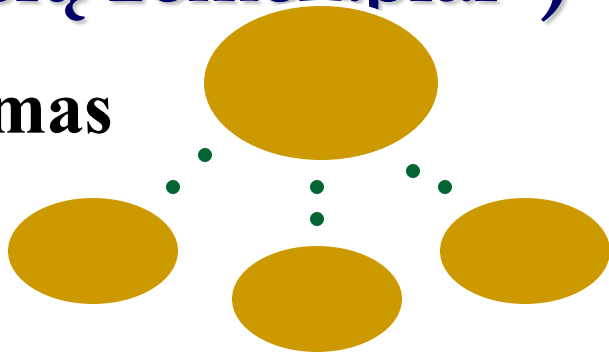
Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (DĖMESIO SUTR.) (3)

■ ***Bendrųjų žinių susiformavimas:***

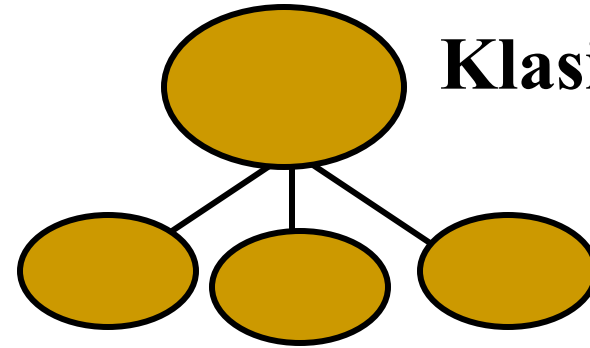
- Minčių žemėlapis, minčių piešiniai, sutrumpinimas ir užrašų darymas, antraštės, darbas prie lentos, klausinėjimo metodas, knygos, piešimas, grafikų braižymas, praktika, namų darbai, multisensorinė patirtis, laiko juostos, stalo žaidimai ir dėlionės.

Hunter'io informacijos žemėlapiai ("minčių žemėlapiai")

Aprašymas

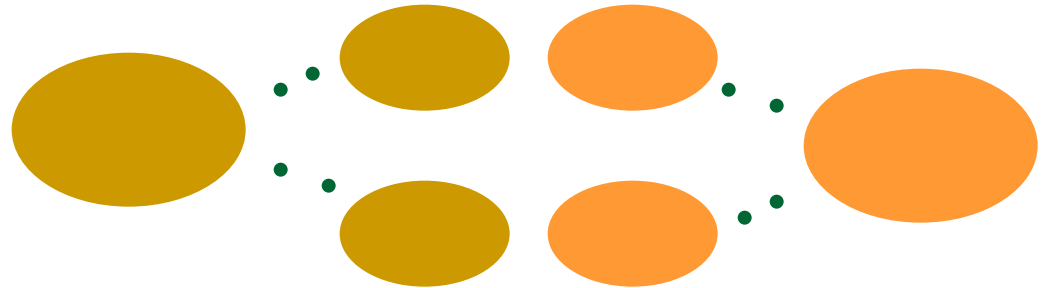
Klasifikacija

Laipsnio lyginimas

Požymių lyginimas

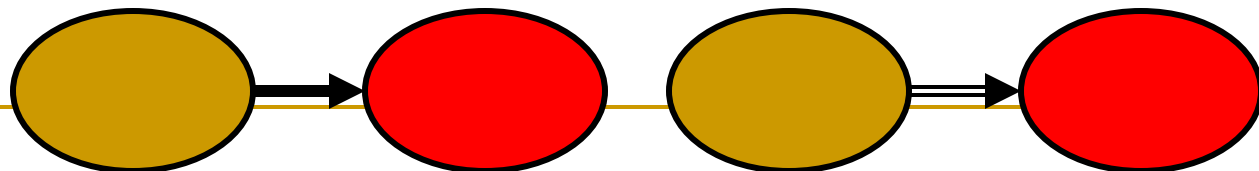

Kontrastas

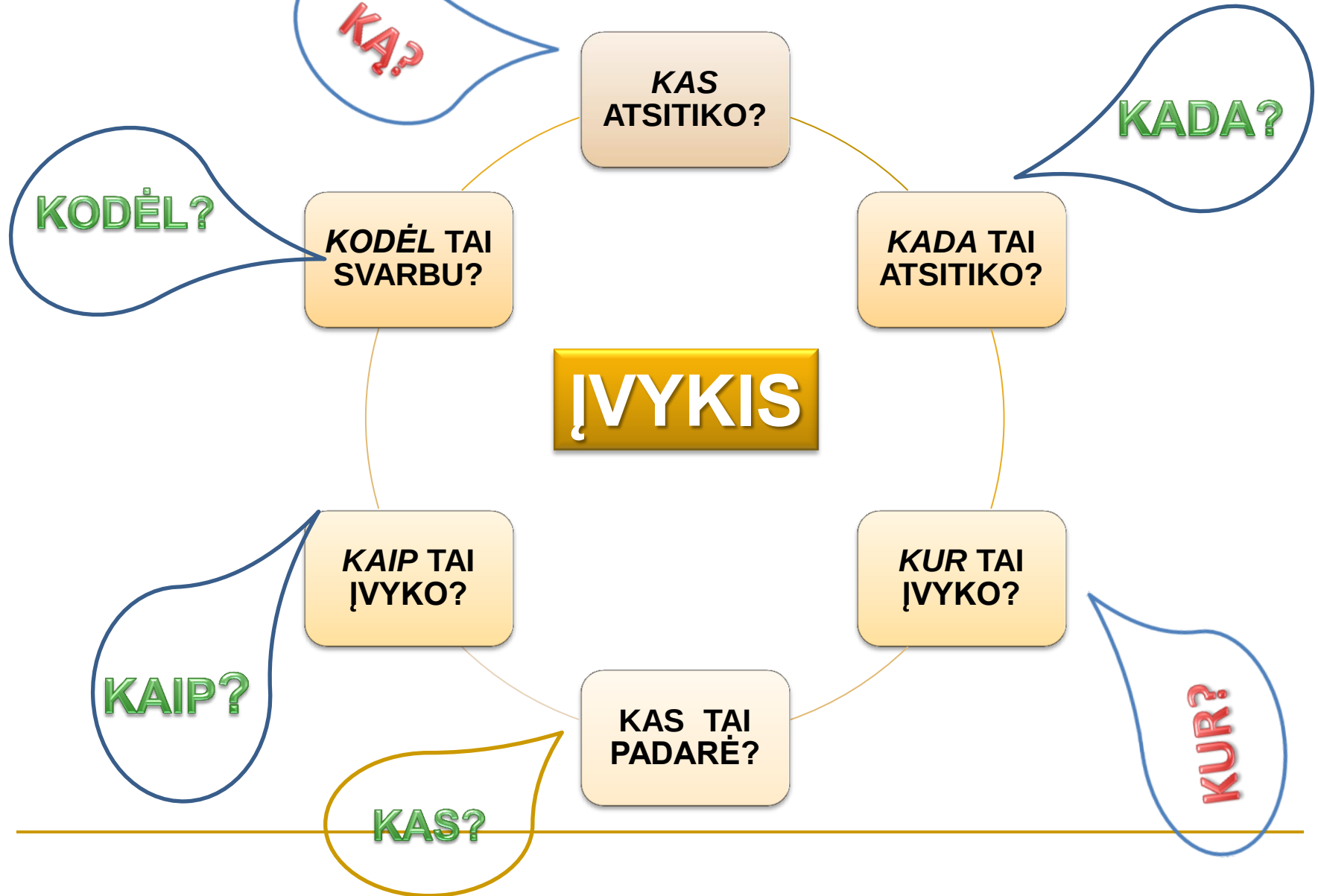

Procesas

Priežastis – pasekmė

Šešių K schema

Sutrumpinimas

- **A L I O** - *veiksmazodžių asmenuotės*
- (I - moka, II - tyli, III - rašo)

- **Oksidatoriai – reduktoriai**
- **O** oksidatorius
- **P** prisijungia
- **E** elektronus,
- **R** reduktorius
- **A** atiduoda

UGDYMO(SI) BŪDAI pagal turinio, aplinkos, proceso, produkto pritaikymą (DĖMESIO SUTR.) (4)

■ 1. TURINYS

- Tekstai palyginimui
- Papildomas skaitymas
- Įvairūs žodžių sąrašai
- „Pagerinti“ užrašai

■ 3. PROCESAS

- Lipnūs lapeliai
- Video
- Žemėlapiai (supaprastinti)
- Grafikai
- Trumpas tekstas

■ 2. APLINKA

- Paveikslai
- Lipnūs lapeliai
- Skelbimų lentos
- Geras apšvietimas
- Vieta pasivaikščiavimui

■ 4. PRODUKTAS

- Straipsnis
- Trumpos istorijos
- Esė
- Komiksų knygelės
- Iškarpy albumai/ koliažai

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (KALBOS SUTR.) (1)

■ *Asociacijomis paremtas išmokimas:*

- Žaibo kortelės, juokingi lipdukai

■ *Išmokimas, paremtas prisiminimais, išgyventais įvykiais:*

- Lipdukų/ skelbimų lenta, ekskursijos su praktinėmis užduotimis, spalvotas popierius, gaubliai, atsinešti pavyzdžiai, artefaktai

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (KALBOS SUTR.) (2)

- ***Išmokimas, paremtas jausmų, emocinių būsenų įsiminimu:***
 - Piešimas, paveikslai, lipnūs lapeliai, geras apšvietimas, šarados (pavaizduoti ir atspėti), kinestetinė vizualizacija, gyvūnėliai klasėje
- ***Automatizuotas (procedūrinis) išmokimas:***
 - Pažingsniniai (nuoseklūs) piešiniai ir aprašymai, analogiškas pavyzdys, demonstracija, eksperimentai, laboratorinis darbas, kompiuterinės treniruotės, žaidimų kūrimas, šarados-vaidinimai

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (KALBOS SUTR.) (3)

■ *Bendrųjų žinių susiformavimas:*

- Minčių žemėlapis, antraštės, darbas prie lentos, piešimas, grafikų braižymas, minčių piešiniai, sutrumpinimas, užrašų darymas, praktika, namų darbai, laiko juostos, stalo žaidimai ir dėlionės, šarados –vaidinimai, spalviniai „sutinku“ / „nesutinku“ ženklai

UGDYMO(SI) BŪDAI pagal turinio, aplinkos, proceso, produkto pritaikymą (KALBOS SUTR.) (4)

■ 1. TURINYS

- Gaublys
- Artefaktai
- Ekskursijos
- „Pagerinti“ užrašai

■ 3. PROCESAS

- Lipnūs lapeliai
- Video
- Žemėlapiai
- Grafikai
- Mokymosi centrai

■ 2. APLINKA

- Paveikslai
- Lipnūs lapeliai
- Geras apšvietimas
- Kalbos supaprastinimas

■ 4. PRODUKTAS

- Iškarpu albumai/ koliažai
- Skulptūra
- Pantomima
- Eksperimentavimas

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (MATEMATIKOS SUTR.) (1)

- ***Asociacijomis paremtas išmokimas:***
- Džinglai (šaukiniai), skanduotės, kartojimas, garso įrašai, muzika, žodinės viktorinos, sukurti poemą, išdainuoti, sukurti metaforas, naudoti savo balsą (pašnibždomis).
- ***Išmokimas, paremtas prisiminimais, išgyventais įvykiais:***
- Garsai, ekskursijos su diskusijomis, muzika, mokinio kelionės klasėje, jam pačiam aptariant kiekvieną paveikslą, skelbimą, grafiką, svečiai pamokoje, žodžių sienos.

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (MATEMATIKOS SUTR.) (2)

- ***Išmokimas, paremtas jausmų, emocinių būsenų įsiminimu:***
 - Istorijų pasakojimas, vaidinimas, vaizduotės, jausmų pasitelkimas, muzika, interviu, juokelių kūrimas ir pasakojimas, istorijų pasakojimas, grojimas
- ***Automatizuotas (procedūrinis) išmokimas:***
 - Kalbėjimas apie tai (Žodinis vaizdumo įgarsinimas), grupės lyderis, žodinis kartojimas, matavimas kūno dalimis

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (MATEMATIKOS SUTR.) (3)

■ ***Bendrųjų žinių susiformavimas:***

- Diskusijos, klausinėjimo metodas, grupių diskusijos, interviu, žodiniai pristatymai, konferencija, radiopokalbių šou, žodinės interpretacijos, pamąstymai, istorijos telefonu, pritaikyti TV žaidimai, „Lobio ieškojimas“

UGDYMO(SI) BŪDAI pagal turinio, aplinkos, proceso, produkto pritaikymą (MATEMATIKOS SUTR.) (4)

■ **1. *Turinys***

- Artefaktai
- Ekskursijos
- Svečiai
- „Pagerinti“ užrašai

■ **3. *Procesas***

- Grupinės diskusijos
- Žodiniai pristatymai
- Interviu

■ **2. *Aplinka***

- Muzika
- Humoras
- Diskusijos

■ **4. *Produktas***

- Knygų pristatymai
- Kalbos
- Žodiniai tekstai
- Reklamos
- Asmeninis bendravimas

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (SKAITYMO IR RAŠYMO SUTR.) (1)

- ***Asociacijomis paremtas išmokimas***
- Repas su judesiu, pasveikinimai, darbas su instrumentais, sukurti dainą, muziką, žaidimai, metaforos su judesiu, juokingi lipdukai, įrašai (audio, video)
- ***Išmokimas, paremtas prisiminimais, išgyventais įvykiais***
- Svečiai pamokoje, ekskursijos su užduotimis, persodinti pamokos metu, sėdėjimo vieta, vaidinimai, naudoti spalvotą popierių, atsinešti pavyzdžiai, artefaktai

Ugdymo būdai pagal išmokymo pobūdį (SKAITYMO IR RAŠYMO SUTR.) (2)

- ***Išmokimas, paremtas jausmų, emocinių būsenų įsiminimu:***
 - Vaidinimai, debatai, šarados - pavaizduoti ir atspėti, įrašai, kinestetinė vizualizacija, mankštelės, gyvūnėliai klasėje, vaizduotės, jausmų pasitelkimas
- ***Automatizuotas (procedūrinis) išmokimas:***
 - Demonstracija, analogiškas pavyzdys, eksperimentai, manipuliacija, garso įrašai, laboratorinis darbas, kompiuterinės treniruotės, žaidimų kūrimas, šarados

Ugdymo būdai pagal išmokimo pobūdį (SKAITYMO IR RAŠYMO SUTR.) (3)

- ***Bendrųjų žinių susiformavimas:***
- Garso įrašai su informacija, skaitymas garsiai, įrašytos knygos, klausinėjimo metodas, darbas prie lentos, pritaikyti TV žaidimai, informacijos pateikimas skirtinguose klasės kampuose, spalviniai „sutinku“ / „nesutinku“ ženklai, skonio ir uoslės įjungimas, šarados, drama, vaidinimai

UGDYMO(SI) BŪDAI pagal turinio, aplinkos, proceso, produkto pritaikymą (SKAITYMO IR RAŠYMO SUTR.) (4)

■ 1. TURINYS

- Įrašytos knygos
- Skaitymas garsiai
- Artefaktai
- „Pagerinti“ užrašai

■ 3. PROCESAS

- Vaidinimai
- Mokymosi centrai
- Multisensorinė patirtis

■ 2. APLINKA

- Sėdimos vietos keitimas
- Komfortiškas sėdėjimas
- Tinkama temperatūra

■ 4. PRODUKTAS

- Drama
- Skulptūra
- Pantomima
- Dalyvavimas
- Eksperimentavimas

Sėkmingiausi ugdymo(si) būdai ***BENDRUOSIUS MOKYMOSI SU- TRIKIMUS*** turintiems mokiniams:

Sėdėjimo vieta, supaprastinta kalba, skaitovo / konspektuotojo pagalba, analogiškas pavyzdys, temų dalijimas į logiškus vienetus, pažingsniniai piešiniai, minčių žemėlapis, ekskursijos su praktinėmis užduotimis, multisensorinė patirtis, video bei garso įrašai, piešimas, braižymas, vaizduotės bei jausmų pasitelkimas.

- Pažingsniniai piešiniai
- Sėdėjimo vieta
- Geras apšvietimas
- Tarpiniai atsiskaitymai
- Minčių žemėlapis
- „Pagerinti“ užrašai
- Lipdukų / skelbimų lenta
- Iškarpų albumai / koliažai
- Darbas prie lentos
- Multisensorinė patirtis
- Tyrimai
- Ekskursijos

„Apeinantys“
dėmesio
sutrikimą

„Apeinantys“
kalbos
sutrikimą

- Lipdukų / skelbimų lenta
- Kalbos supaprastinimas
- Analogiškas pavyzdys
- Demonstracija
- Gaubliai, žemėlapiai
- Piešimas, braižymas
- Minčių žemėlapiai
- Video
- Ekskursijos su praktinėmis užduotimis
- Eksperimentai
- Pantomima
- Šarados – vaidinimai

Ugdymo(si) būdai

- Žodinis paaiškinimas
- Žodinis vaizdumo įgarsinimas
- „Pagerinti“ užrašai
- Žodinės viktorinos
- Diskusijos
- Ekskursijos su diskusijomis
- Svečiai pamokoje
- Vaizduotės, jausmų pasitelkimas
- Pritaikyti TV žaidimai

„Apeinantys“
matematikos
sutrikimą

„Apeinantys“
skaitymo ir
rašymo
sutrikimą

- Skaitovo/konspektuotojo pagalba
- Įrašai
- Ekskursijos
- Eksperimentai
- Vaidinimai
- Gaubliai
- Multisensorinė patirtis
- Pritaikyti TV žaidimai
- Vieta pasivaikščiavimui
- Komfortiškas sėdėjimas

„Apeinantys“
bendruosius
mokymosi
sutrikimus

- Sėdėjimo vieta
- Supaprastinta kalba
- Skaitovo/konspektuotojo pagalba
- Temų dalijimas į logiškus vienetus
- Pažingsniniai piešiniai
- Minčių žemėlapis

- Ekskursijos su praktinėmis užduotimis
- Multisensorinė patirtis
- Analogiškas pavyzdys
- Video, garso įrašai
- Piešimas, braižymas
- Vaizduotės, jausmų pasitelkimas

PAAIŠKINIMAI:

- **Žaibo kortelės** - dvipusės kortelės, skirtos mokymuisi, patikrinimui pvz.:
- užsienio kalbos žodis su paveikslėliu,
- daugybės lentelės veiksmai su atsakymu,
- gramatinė taisyklė su pavyzdžiu.

■ **Metaforos:**

pvz.: Elektra – tai lyg žarna tekantis vanduo.

Mūsų DNR – lyg mūsų kūno surinkimo instrukcija.

■ **Ritmo ir rimo kūrimas:**

6x6=36	šeši kart šeši	7x7=49	septyni kart septyni
	trisdešimt šeši		keturiasdešimt devyni

■ **Sėdėjimo vieta:**

gerai apšviesta,

tinkama temperatūra

gali būti pakeičiama atliekant skirtingą veiklą,

esant poreikiui - izoliuota

Vaizduotės bei jausmų pasitelkimas -

Užduotys, kurias atliekant reikia apsitelkti vaizduotę:

Kaip jaustumėtės būdamas vienuoliu?

Įsivaizduokite, kad esate vandens molekulė įkaitintoje keptuvėje.

Kas atsitiktų, jei?.

Užduotys, sužadinančios jausmus:

Kaip manai, kas tave labiausiai erzintų, jeigu būtum neįgalus ir važinėtum neįgaliojo vežimėliu?

Koks jausmas būti neturtingam XIX a. ketvirtojo dešimtmečio Londone? Kaip manai, kokius jausmų kvapus ir skonius? Kas tave labiausiai jaudintų?

Kokių paslaugų prireiktų klientui, ką tik įsiregistravusiam tavo viešbutyje?

- **Mankštelės:**
- „Head, shoulders, knees and toes“ (dainuodami su judesiais mokosi kūno dalių).
- **Užduotys su tarpiniais atsiskaitymais** leidžia mokiniams matyti užduoties atlikimo teisingumą:
 $45 : 5 = \dots$
 $\dots : 3 = \dots$
 $\dots \times 4 = \dots$
 $\dots : 3 = 4$
- **Minčių piešiniai** – schematiškai pavaizdujama tekstinio uždavinio sąlygą, karo mūšio eiga, grožinio teksto turinys ir pan.
- **Darbas prie lentos** - mobilizuoja dėmesį

-
- **Klausinėjimo metodas –**
 - Reikalavimai **klausinėjimo metodui:**
 - Pateikite tokius klausimus, į kuriuos mokiniai pajėgia atsakyti.
 - Suteikite mokiniams laiko pagalvoti, pvz., klausimą skirdami mokinių porai.
 - Pasitelkite kūno kalbą (pagaukite žvilgsnį, nusišypsokite, pakelkite antakius, linkčiokite ir t.t.) skatindamas atsakymą.
 - Pagirkite ar kitaip pripažinkite teisingą atsakymą.
 - Neišjuokite mokinių atsakymų.
 - Jei nesulaukiate jokio atsakymo, užduokite paprastesnį klausimą, kurio atsakymas pasufleruos atsakymą į pirmą klausimą.
 - Jūsų klausimai turi būti trumpi ir aiškūs, paprastai suformuluojami.
 - Klauskite ne tik apie faktus, bet ir nuomonės, požiūrio, vertinimo, apie konkretų praktinį pritaikymą artimiausioje mokinio aplinkoje.
 - Klausimus paskirstykite visai klasei.
-

-
- **Multisensorinė (daugiajuslė) patirtis** – užduoties atlikimas, pasitelkiant kiek įmanoma daugiau pojūčių: regą, klausą, uoslę, lytėjimą, judesį, ritmą, melodiją ir t. t.

Naudojama ekskursijų, tikslinių kelionių, darbuotojų stebėjimo ir k. metu.

Pvz.: **4-mečiai** darželyje gamina **vaisių** kokteilį.

- **Laiko juostos** – padeda matyti įvykių nuoseklumą, priežasties-pasekmės ryšius
-

- **Įvairūs žodžių sąrašai** – Žodžių grupės apie pavasarį: daikt., veiksm., būdv., o po to iš jų kuriamas tekstas.
- **„Pagerinti“ užrašai** – santraukos, apibūdinančios pamokos turinį, išdalijamos iš anksto. Geriausia, jeigu jos išreikštos vizualiai, pvz., pavaizduotos kaip „minčių žemėlapis“. Pvz.:
 - **Anglų k.:**

akis
mirksi mato žiūri

ranka
piešia valo kala rašo

- **Artefaktas (klaida)** yra **stebėjimo rezultatas**, kuris matomas (ar kitaip aptinkamas) ne dėl stebimo objekto, bet dėl stebėjimo technikos, naudotų statistinių metodų, objekto paruošimo stebėjimui ir kitų panašių ypatybių.
- Pvz.: natūralus gintaras, gintariniai papuošalai.
- *Naudojamos IKT ir kitos priemonės, kurių pagalba vaikai tyrinėja aplinką (mikroskopas, lupa, bakterijų auginimo apratātūra).*

- **Šarados (pavaizduoti ir atspėti) –** kaip TV laidoje „Su cinkeliu“
 - **Kinestetinė vizualizacija** - įsivaizdavimas, kaip atliekamas judesys ar veiksmas.
 - *Pvz.: “Vėžliuko logo” – IKT braižymo programa, o mokiniai eina į koridorių ir tą “braižymą” atlieka realiai ant languotų grindų).*
 - *Pvz.: ploto, perimetro pavaizdavimas (S – medžiagos gabalas iškerpamas pagal tam tikrus išmatavimus. P - medžiagos gabalo apjuosimas virve).*
-

-
- **Praktika:**
 - Etapai: 1) Mokytojas demonstruoja praktinį, intelektualinį ar socialinį įgūdį,
 - 2) Mokiniai bando padaryti tą patį,
 - 3) Mokiniai vertina tiek savo, tiek kitų darbą ir taikytus metodus,
 - 4) Nusprendžiama, kaip patobulinti savo įgūdžius.
 - **Spalviniai „sutinku“ / „nesutinku“ ženklai**
– žinių patikrinimui, be spausdinto teksto ar raštiško atlikimo.
-

- **Mokymosi centrai** - klasėje išskirtos zonos, skirtos atlikti tam tikrai veiklai; ten yra sukaupti reikalingos atraminės medžiagos ar priemonių rinkiniai.
- **Džinglai (šaukiniai)** – originalios trumpos frazės iš 2-3 žodžių, atskleidžinčios sąvokos esmę (Perimetras – visų kraštinių ilgis).
- **Žodinės viktorinos** – TV laidos: „Taip ir ne“, „Kas laimės milijoną“.

-
- **Kalbėjimas apie tai (Žodinis vaizdumo įgarsinimas)** – atliekant aritmetinį veiksmą (pvz., dalybą kampu), mokinys komentuoja atliekamus žingsnius.
 - **Matavimas kūno dalimis** –
 - **Pvz.:** matuoti sprindžiais, plaštakomis, pėdomis.
 - **Pvz.:** suvokti žmogaus kūno proporcijas – apvedžioti vaiką, paguldytą ant didelio popieriaus lapo.
-

-
- **„Lobio ieškojimas“**
 - Informacijos ieškojimas, siekiant grupių lenktyniavimo:
 - Pvz.: „Laikraštyje raskite kuo daugiau procentinio skaičiavimo pavyzdžių.“
 - Pvz.: „Laikraštyje raskite kuo daugiau sudėtinių prijungiamųjų sakinių.“
 - **Įrašai (audio)** – mokydamasis eilėraščio atmintinai, mokinys tekstą įsirašo į telefono diktofoną ir mokosi klausydamasis dalimis.
 - **Video** – mokytojai dalykininkai žino svetainių; daug video medžiagos yra užsienio kalbomis-ją demonstruojant, galima komentuoti lietuviškai.
 - **Manipuliacija** – praktinis išbandymas
-